

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **I. D.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 10. 2014, čj. 2847/14, a ze dne 22. 10. 2014, čj. 3057/14, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2016, čj. 6 A 234/2014-101,

takto:

I. Žalobkyni se neustanovuje zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2016, čj. 6 A 234/2014-101, se ve výroku I. ruší a věc se vrací v rozsahu zrušení tomuto soudu k dalšímu řízení.

III. Ve vztahu k výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2016, čj. 6 A 234/2014-101, se kasační stížnost zamítá.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] V řízení o žalobě podané původně u Krajského soudu v Brně a vedeném nyní Městským soudem v Praze domáhá se žalobkyně (dále též jen „stěžovatelka“) vydání rozsudku *„s tím, že zamítnutí žádosti žalobkyně o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní pomoci, evidované u žalovaného pod Č.j. 2847/14 a Č.j. 3057/14 jsou nezákonná, a žalovaný jeho vlastním nezákonným jednáním zapříčinil zamítnutí žádosti shora, žalobkyně. Žalovaný bude povinen nahradit žalobkyni škody, které žalobkyni jeho nezákonným jednáním*

vznikli, či do budoucna vzniknou, ve výše popsaných souvislostech. Žalovaný bude povinen nahradit žalobkyni náklady řízení, včetně právního zastoupení, dle dodatečné specifikace, do tří dnů od právní moci rozsudku." (citováno včetně překlepů, resp. chyb). Předmětem žalobní kritiky jsou shora specifikovaná rozhodnutí žalované, jimiž žalovaná rozhodla, že stěžovatelce neurčí advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby.

[2] S žalobou spojila stěžovatelka žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení.

[3] Usnesením ze dne 10. 3. 2016, čj. 6 A 234/2014-72, městský soud žádost žalobkyně zamítl. Toto usnesení bylo rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2016, čj. 5 As 73/2016-40, zrušeno a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení. Poté v záhlaví uvedeným usnesením městský soud žalobkyni přiznal osvobození od soudních poplatků v rozsahu 90 % výše poplatku (poplatková povinnost činila 600 Kč) a zamítl její žádost o ustanovení zástupce.

[4] Proti usnesení městského soudu podala žalobkyně kasační stížnost. Navrhla jeho zrušení současně i jeho změnu tak, že se osvobozuje od soudních poplatků v celé výši a že se jí zástupce pro řízení vedené městským soudem ustanovuje.

[5] Stěžovatelka také požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce *„pro dovolací řízení u Nejvyššího kasačního soudu*".

[6] Obsah napadeného usnesení i podané kasační stížnosti opakovat netřeba, neboť stěžovatelce jsou jak důvody, o něž městský soud své rozhodnutí opřel, tak její vlastní (stížnostní) argumentace známy; žalovaného se nynější řízení před Nejvyšším správním soudem netýká.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

II.A. Posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce v řízení o kasační stížnosti

[7] Již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, uvedl Nejvyšší správní soud, že *„[s]těžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích].*" O žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků nebylo proto třeba rozhodovat; k jeho zaplacení Nejvyšší správní soud stěžovatelku, nemající k platbě soudního poplatku zákonnou povinnost, nevyzýval.

[8] V citovaném usnesení rozšířeného senátu také Nejvyšší správní soud uvedl: *„Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*" Nejvyšší správní soud tak - jinak vyjádřeno – judikoval, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu

o neustanovení zástupce nemusí být stěžovatel bez předepsaného právního vzdělání zastoupen advokátem. Povinnost být zastoupen advokátem proto stěžovatelku v nynějším řízení o kasační stížnosti nestíhá.

[9] Stěžovatelka však o ustanovení zástupce požádala. Prvotní podmínkou pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce účastníka je nezbytná potřeba ochrany práv navrhovatele tohoto postupu (§ 35 odst. 8 věta prvá s. ř. s.). V projednávané věci taková potřeba naplněna nebyla, neboť o stěžovatelčině kasační stížnosti mohl Nejvyšší správní soud rozhodnout i bez jejího doplnění ustanoveným advokátem. Kasační stížnost totiž splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakých důvodů stěžovatelka usnesení městského soudu napadla. Navíc jde prvotně o hodnocení otázky, zda je napadené usnesení vůbec schopno věcného přezkumu či zda pro vadu řízení před městským soudem či jinou nezákonnost nemusí být bez dalšího zrušeno. Pro uvedené nebylo třeba zabývat se další podmínkou pro ustanovení zástupce, tedy tím, zda jsou u stěžovatelky dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Uvedené důvody svědčí totiž pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelčiných práv; Nejvyšší správní soud proto zástupce pro řízení o kasační stížnosti stěžovatelce neustanovil.

II.B. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[10] Nejvyšší správní soud nenalezl žádné formální vady či překážky projednatelnosti kasační stížnosti, a proto přezkoumal jí napadené usnesení městského soudu, zkoumaje přitom, zda napadené rozhodnutí či jemu předcházející řízení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.].

[11] Naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je třeba posoudit vždy přísně individuálně v závislosti na konkrétních okolnostech a časovém okamžiku (srov. např. rozsudky NSS ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009-88, ze dne 2. 12. 2009, čj. 3 As 23/2009-173, ze dne 15. 12. 2009, čj. 3 Ads 108/2009-83). Městský soud v napadeném usnesení zjevně vycházel ze stěžovatelkou vyplněného prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků, které mu bylo doručeno dne 24. 9. 2015, tj. před vydáním usnesení městského soudu ze dne 10. 3. 2016, čj. 6 A 234/2014-72. Uvedené dokumentuje odůvodnění stěžovaného usnesení; to v odstavci [2] slovo od slova opakuje zjištění obsažená v předcházejícím usnesení městského soudu, jež však bylo ke kasační stížnosti zrušeno. Stěžovatelka však v reakci na zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2016, čj. 5 As 73/2016-40, z vlastní iniciativy městskému soudu zaslala nové, aktualizované prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků. Toto prohlášení obdržel městský soud dne 19. 7. 2016, tj. téměř měsíc před vydáním napadeného usnesení. V něm a v jeho obsáhlé příloze (čl. 93 až 99) obsažená tvrzení však městský soud vůbec nehodnotil, neboť, jak patrno, vycházel z údajů předložených stěžovatelkou téměř o rok dříve.

[12] Zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele o osvobození od placení soudních poplatků, je sice věcí úvahy soudu a promítá se do jeho závěru, zda je žadatel s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky (srov.

např. rozsudky NSS ze dne 15. 12. 2009, čj. 3 Ads 109/2009-79, ze dne 19. 9. 2013, čj. 1 As 80/2013-28, ze dne 6. 11. 2013, čj. 1 As 109/2013-12), při tomto hodnocení však musí soud vycházet ze skutečností, které vystihují přítomné poměry žadatele. Městský soud, přestože mu změny v majetkových a výdělkových poměrech stěžovatelky byly známy bezmála měsíc před vydáním napadeného usnesení, k novému prohlášení nepřihlédl a pro jeho rozhodnutí významnými, totiž aktuálními osobními, majetkovými a výdělkovými poměry stěžovatelky se nezabýval.

[13] Veškeré další úvahy a právní závěry městského soudu již pouze vysvětlují, a to výlučně na základě neaktuálního hodnocení stěžovatelčiných poměrů, a tudíž nepřezkoumatelně, proč nelze stěžovatelčině žádosti o osvobození od soudních poplatků (zcela) vyhovět. Takový postup městského soudu však aprobovat nelze; výrok I. napadeného usnesení musil být zrušen. Nejvyšší správní soud dodává, že nemůže vlastní úvahou o právních důsledcích soudobých stěžovatelčiných poměrů ve vztahu k osvobození od soudních poplatků sám uvážit. Rozhodnutí o stěžovatelčině žádosti na základě zhodnocení její nynější osobní a příjmové situace musí znovu provést městský soud; ke stěžovatelkou žádané změně stěžovaného usnesení nemá Nejvyšší správní soud pravomoc.

[14] Naproti tomu výrok II. stěžovaného usnesení městského soudu žádnou vadou netrpí a kasační stížnost proti němu podaná důvodná není.

[15] Důvody, pro něž městský soud zamítl stěžovatelčinu žádost o ustanovení zástupce, zjevně totiž městský soud neopřel o závěr, dle něhož nelze žalobkyni osvobodit od soudních poplatků zcela, nýbrž především, ba výlučně, o úvahu, podle které není ustanovení zástupce pro stěžovatelku nezbytné ve vztahu k ochraně jejích práv. Tento závěr městský soud dostatečně, zcela srozumitelně a souladně s relevantními zákonnými ustanoveními vysvětlil. Na jeho odůvodnění vyložené v napadeném usnesení Nejvyšší správní soud, nemaje potřebu cokoliv k němu dodávat, odkazuje a stěžovatelce připomíná, že na jí až v kasační stížnosti přednesenou argumentaci přirozeně nemohl městský soud v odůvodnění svého usnesení nijak reagovat. Kromě toho upozorňuje Nejvyšší správní soud stěžovatelku, že ani nespokojenost s rozhodnutím soudu neopravňuje ji k formulacím vulgárním či urážlivým.

III. Závěr

[16] Vzhledem k výše uvedenému shledal Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zčásti nepřezkoumatelným a opřeným o důvody rozporné s relevantní aktuální součástí spisu. Proto jej ve výroku I. zrušil a věc v rozsahu zrušení vrátil městskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V rozsahu napadajícím výrok II. usnesení městského soudu kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v konečném rozhodnutí o věci samé (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 31. října 2016

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu